

หลักการคุ้มครองผู้บริโภค ทางด้านอาหาร

ออกอากาศ : เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๔๖

“อาหารต้องเป็นไปตามที่ผู้บริโภคต้องการ
ทั้ง ๓ ประการ ในเรื่อง Nature,
Substance และ Quality”

นายปัญญา วรรณสถิตย์
อดีตผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข

ผู้ประกาศ : ท่านผู้ฟังครับ คงไม่มีใครปฏิเสธว่าอาหารเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อาหารคืออะไร การเลือกซื้ออาหาร ผู้บริโภคจะได้รับ ความคุ้มครองอย่างไรบ้าง วันนี้รายการธนาคารสมองของ คนไทยขอนำท่านผู้ฟังไปพบกับหนึ่งในวุฒิสภาโครงการธนาคาร สมอง อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา และ ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการ บริหารสมาคมไทยอุตสาหกรรมผลิตยาแผนปัจจุบัน นายปัญญา วรรณสถิตย์ ครับ

วุฒิสภา : ตามกฎหมายของประเทศไทยเรา คำว่า “อาหาร” ได้ให้คำนิยาม ว่า ของกินหรือเครื่องสำอางค์ชีวิต และมีข้อความขยายไปอีก สองข้อ คือ วัตถุทุกชนิดที่คนกิน ดื่ม อม นำสู่ร่างกายไม่ว่า โดยวิธีการใดๆ รวมทั้งเบียร์ เหล้า น้ำดื่ม ถ้าเอาคำจำกัด

ความของกฎหมายนี้ คงจะต้องอธิบายกันมากหน่อย ในที่นี้ ผมเอาเพียงว่า อาหารคือสิ่งที่คนกินหรือดื่ม ตามที่ผู้บริโภคทุกคนเข้าใจ ถ้าหากจะดำเนินการตามกฎหมายก็ว่ากันตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยละเอียดอีกครั้ง

พิธีกร : ท่านผู้ฟังอาจจะถามว่า แล้วเหล่า เบียร์ ตามคำนิยามนี้ เป็นอาหารด้วยหรือไม่

ผู้ดำเนินรายการ : เป็นครับ

พิธีกร : หลักในการคุ้มครองผู้บริโภค ๓ ประการ มีอะไรบ้าง

ผู้ดำเนินรายการ : การคุ้มครองผู้บริโภคทางด้านอาหารมีมากมายหลายวิธี แต่จุดประสงค์จริง คือ เมื่อผู้บริโภคซื้ออะไรหรือต้องการอะไร จะต้องได้ของตามที่ต้องการ ซึ่งโดยหลักการแล้ว ๓ ประการ ทั้งทางด้านอาหารและด้านยา กระผมขอยกหลักการที่ระบุไว้ในกฎหมายของประเทศอังกฤษคือ กฎหมายนี้เขียนไว้ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๓๔ ประมาณ ๕๐-๖๐ ปีมาแล้ว และจริงๆ ก็ใช้มาก่อนหน้านั้นแล้วด้วย คือ หลักการคุ้มครองผู้บริโภค มีหลักใหญ่ ๓ ประการ คือ

- ๑) ต้องเป็นไปตามธรรมชาติของอาหารนั้น คือ Nature
- ๒) ต้องมีคุณสมบัติทางกายภาพตามปกติของสารนั้น หรือใช้คำภาษาอังกฤษว่า Substance
- ๓) คุณภาพอาหารนั้นเป็นไปตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น คือ Quality

หลัก ๓ ประการนี้ สรุปคือ Nature, Substance และ Quality อันนี้ไม่เคยเปลี่ยนแปลง กฎหมายของประเทศอังกฤษฉบับนี้ ก็แก้ไขมาประมาณ ๑๐ กว่าครั้งแล้วนะครับ แต่ว่าหลัก ๓

.....))

ประการ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒ ของกฎหมายอาหารและยา ของประเทศอังกฤษนี้ไม่เคยเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้น พอ จะถือได้ว่ามันเป็นธรรมเนียมของการคุ้มครองของผู้บริโภคทางด้าน อาหาร คือ ผู้ซื้อ ผู้บริโภค ต้องได้อาหารตามความต้องการของ เขาทั้ง ๓ ประการ คือ Nature, Substance, Quality ผมจะ ขอขยายความ คือ

๑) คำว่า ธรรมชาติของอาหาร หรือ Nature หมายถึงว่า เมื่อ เราต้องการจะซื้ออะไร มันจะต้องเป็นในสภาพอย่างนั้น เช่น ไข่ ตามความเข้าใจของคนต้องได้ไข่สด ไม่ใช่ไข่เน่า ต้องได้ไข่ที่ดี เพราะผู้ซื้อคงไม่ต้องการไข่ซึ่งใกล้จะเน่าหรือไข่เก็บ ไว้นาน ตอนนี้เป็นข่าวคริกโครม เช่น กรณี นม UHT (Ultra High Temperature) ซึ่งต้องเก็บไว้ได้นานอย่างน้อยก็ ๗ วัน หรือนานกว่านั้น แล้วแต่ฉลากกรรมวิธีที่เขาเขียนไว้ เพราะฉะนั้น เมื่อเขาบอกว่าเพิ่งเอามาขาย แต่เมื่อซื้อมาดื่ม ปรากฏว่านมเสียแล้ว มีกลิ่นหรือว่ากินแล้วท้องเสีย ก็แสดงว่า ไม่ใช่ Nature ของนม UHT แสดงว่าข้อ ๑ นี้ไม่ใช่แล้วครับ

๒) ที่นี้ก็มาถึงเรื่อง Substance หมายความว่า คุณสมบัติ ทางกายภาพตามปกตินะครับ ซึ่งกรณีนี้เรารู้ได้ด้วยสัมผัสทั้ง ๕ คือ สัมผัส กลิ่น รส อะไรต่างๆ นี่ต้องเป็นตามสภาพที่ควรจะเป็น เช่น เนื้อหมูก็แดงเรื่อๆ ถ้าหากมันแดงจัดจนเกินไปก็แสดงว่า มีอะไรผิดปกติแล้วครับ หรือว่าไข่ บอกว่าเกรดเอก็จะต้องมี ขนาดใหญ่ ถ้าเอาขนาดเล็กมาขายแต่บอกว่าเกรดเอก็ไม่ใช่ ในลักษณะอย่างนี้ คุณภาพทางกายภาพพอมองได้ ผู้ บริโภคน่าจะศึกษาและได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ อย่าง เช่น อาหารกระป๋องก็ต้องเรียบร้อย ไม่บูบ ไม่เบี้ยว หรือว่า เป็นสนิม อันนี้เป็นกายภาพ มองดูจากภายนอกพอจะเห็นได้

ผู้บริโภคถ้าหากได้รับการแนะนำหรือได้รับการสอนบ้างนิด ๆ หน่อย ๆ ก็จะทำให้เข้าใจครับ

ทีนี้ก็มาถึง ๓) ในด้านผู้บริโภค ถือว่าคุณภาพของอาหารนั้น ตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น คือ Quality Quality นี้น่ามาก คือ การที่จะรู้ว่าอาหารได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งมาตรฐานนี้มีหลายอย่าง มีตั้งแต่มาตรฐานทั่วไป มาตรฐานในประเทศ มาตรฐานระหว่างประเทศ ซึ่งมาตรฐานทั้งหลายนี้ซับซ้อนมาก ต้องใช้ห้องทดลองเพื่อตรวจพิสูจน์ เราไม่สามารถที่จะดูด้วยตา ดมด้วยกลิ่นหรือสัมผัสได้ เพราะเหตุว่าอาหารที่ใช้และนำมาบริโภคในปัจจุบันนี้มักจะเป็นอาหารที่ดัดแปลง นำมาผสม มาเปลี่ยนแปลง เติมแต่งสี กลิ่น รส ต่าง ๆ รวมตลอดทั้งการปนเปื้อนซึ่งเกิดทั้งอาหารที่ได้จากธรรมชาติและจากการปนเปื้อนเนื่องจากการผลิต ซึ่งเรามองด้วยตาไม่รู้หรือครับว่าเขาเติมอะไรเข้าไปบ้าง การควบคุมในเรื่องมาตรฐานนี้จึงเป็นเรื่องของผู้ผลิตและของรัฐที่จะให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อท่านผู้ฟังได้ทราบหลักการทั้ง ๓ ประการที่จะดูแลคุ้มครอง การบริโภคอาหารตามที่กล่าวแล้วแต่ต้น คือ อาหารต้องเป็นไปตามที่ผู้บริโภคต้องการทั้ง ๓ ประการ ในเรื่อง Nature, Substance และ Quality ก็นับได้ว่าท่านเป็นผู้บริโภคหรือผู้คุ้มครองผู้บริโภคที่เข้าใจการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารได้ไม่มากก็น้อย

ผู้ประกาศ : ท่านผู้ฟังครับ การดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบันจะหนีสภาพเหล่านี้ไปไม่ได้ ผู้บริโภคคงต้องอยู่ร่วมกับสิ่งเหล่านี้ ผู้บริโภคจะมีทางป้องกันตัวอย่างไร เป็นปัญหาที่ทุกคนต้องการคำตอบเช่นกัน

